

Rapport:

Lokaldemokratiet i Grimstad

**Hva viser resultatene fra Innbyggerundersøkelsen 2009 og Lokaldemokratiundersøkelsen 2010?
Hvilke lokaldemokratiske utfordringer har Grimstad og hvordan kan lokaldemokratiet forbedres?**

INNHOLDSFORTEGNELSE

<i>Innledning</i>	3
<i>del I – resultater som belyser kvaliteter og utfordringer ved lokaldemokratiet i grimstad</i>	5
om forholdet mellom innbygger- og lokaldemokratiundersøkelsen	5
kjennetegn ved gode lokaldemokrati	6
OM Å LESE TABELLENE	6
PÅLITELIG STYRE	8
ANSVARLIG STYRE	10
BORGERNÆRT STYRE	12
EFFEKTIVT STYRE	14
INNBYGGERUNDERSØKELSEN: Helhetsvurdering - kommunens omdømme	16
OPPSUMMERING	17
<i>DEL II – NOEN PROBLEMSTILLINGER KNYTTET TIL LOKALDEMOKRATIET I GRIMSTAD</i>	18
<i>DEL III – TILTAK SOM KAN BEDRE LOKALDEMOKRATIET</i>	20
<i>LITTERATUR</i>	21
<i>VEDLEGG - RESULTATER FRA UNDERSØKELSENE</i>	22
LOKALDEMOKRATIUNDERSØKELSEN - resultatene	22
INNBYGGERUNDERSØKELSEN: Møte med kommunen	28
INNBYGGERUNDERSØKELSEN: Tillit	30

INNLEDNING

Grimstad kommune gjennomførte høsten 2009 en innbyggerundersøkelse (*Innbyggerundersøkelsen 2009*) og vinteren 2010 en lokaldemokratiundersøkelse (*Hvor godt er lokaldemokratiet? Resultater fra Grimstad kommune*). I denne rapporten er de sentrale resultatene om lokaldemokrati fra disse undersøkelsene samlet. Rapporten skal danne bakgrunn for sak i Grimstad kommunestyre om hvordan kommunen kan forbedre forholdet mellom folkevalgt og folket, mellom folkevalgte og administrasjonen og mellom kommunen og folket i videre forstand. Rapporten er tredelt:

- Del I: Resultater fra undersøkelsene som belyser kvaliteter og utfordringer ved lokaldemokratiet i Grimstad
- Del II: Noen problemstillinger knyttet til lokaldemokratiet i Grimstad
- Del III: Tiltak som kan bedre lokaldemokratiet

Både Innbygger- og Lokaldemokratiundersøkelsen er gjennomført i samarbeid med KS. Tilsvarende undersøkelser er gjennomført av en rekke andre kommuner og resultatene er tilgjengelig på nettportalen *bedrekommune.no*, noe som muliggjør sammenligning av resultater mellom kommuner.

Vi gjør oppmerksom på at det har gått noe tid fra innbygger- og lokaldemokratiundersøkelsen ble gjennomført til skriving av denne rapporten. I mellomtiden har kommunen fått ny rådmann, og enkelte tiltak på bakgrunn av undersøkelsen er allerede iverksatt. Det kan derfor tenkes at bildet av lokaldemokratiet i dag, vinteren-11, på noen områder er annerledes enn det var for respondentene høsten-09 og vinteren-10.

Resultatene gir en diagnose på hvordan innbyggere og folkevalgte oppfatter lokaldemokratiet, samspillet mellom folkevalgte og innbyggere, mellom folkevalgte og administrasjonen og det kommunen leverer av resultater. Dette vil gi et bilde på hvor det eventuelt vil være behov for utvikling av demokratiet i kommunen.

Rapporten avgrenser seg til resultater fra innbygger- og lokaldemokratiundersøkelsen for Grimstad som avviker *merkbart* (+/- 0,3 og 0,4) eller *betydelig* (+/- 0,5 eller mer) fra landsgjennomsnittet/sammenlignbare kommuner. Det er de klart positive og negative tilbakemeldingene i undersøkelsene som har fokus her - det som det er grunn til å ha mest oppmerksom på. I praksis er det kun negative/svake resultater for Grimstad som presenteres i denne rapporten. Det er nemlig ingen resultater i innbygger- og lokaldemokratiundersøkelsene knyttet til temaet lokaldemokrati hvor Grimstad utmerker seg med resultater *merkbart* eller *betydelig* over snittet for landet eller sammenlignbare kommuner. Undersøkelsene bekrefter hverandre gjensidig.

Alle resultatene fra lokaldemokratiundersøkelsen og resultater fra innbyggerundersøkelsen som gjelder lokaldemokratiet er referert i vedlegg bak. Det henvises for øvrig tiltidligere publiserte rapporter for innbygger- og lokaldemokratiundersøkelsen; se litteraturlisten bak.

DEL I – RESULTATER SOM BELYSER KVALITETER OG UTFORDRINGER VED LOKALDEMOKRATIET I GRIMSTAD

I dette kapittelet skal vi se nærmere på resultatene fra innbygger- og lokaldemokratiundersøkelsen som belyser kvaliteter og utfordringer ved lokaldemokratiet i Grimstad. Men først skal vi se på likheter og forskjellene i undersøkelsene.

OM FORHOLDET MELLOM INNBYGGER- OG LOKALDEMOKRATIUNDERSØKELSEN

Innbygger – og lokaldemokratiundersøkelsene er to uavhengige og selvstendige undersøkelser, begge initiert og driftet av KS i samarbeid med Kommuneforlaget med deres nettportal bedrekommune.no. Mens innbyggerundersøkelsen retter seg mot hele befolkningen og har en rekke ulike tema, er lokaldemokratiundersøkelsene en tematisk mer avgrenset undersøkelse, derav navnet. Begge undersøkelser gjennomføres av mange kommuner, og derfor kan Grimstad sammenligne sine resultater med andre. Sammenligningen med andre kommuner gir kommunen en indikasjon om egne kvaliteter og utfordringer.

De to undersøkelsene kan ikke uten videre sammenlignes, til det er det for mange forskjeller mellom undersøkelsene. På noen temaområder kan imidlertid resultatene fra undersøkelsene bekrefte hverandre, eventuelt at besvarelsene drar i ulik retning. I vår sammenheng handler det i stor grad om at undersøkelsene gjensidig bekrefter hverandre og bidrar til å utvide kunnskapen om lokaldemokratiet i Grimstad.

Øvrige forskjeller mellom undersøkelsene kan kort oppsummeres slik:

- Innbyggerundersøkelsen har 6 delt skala, lokaldemokratiundersøkelsen 4 delt.
- Spørsmålsformen er ulik.
 - I innbyggerundersøkelsen ”hvor fornøyd er du med.., i hvilken grad er du ...
 - I lokaldemokratiundersøkelsen skal informantene ta stilling til om noen påstander passer eller ikke passer.
- Det er ikke stilt likelydende spørsmål i undersøkelsene
- Datagrunnlaget er noe likt, noe ulikt:
 - Innbyggerundersøkelsen: 1500 tilfeldig utplukkete innbyggere i Grimstad fikk spørreskjemaet. 624 besvarte undersøkelsen.
 - Lokaldemokratiundersøkelsen har basis i to innsamlinger med dels like spørsmål, dels at en gruppe (folkevalgte) fikk flere spørsmål
 - Telefonintervju med 400 tilfeldig valgte innbyggere i Grimstad, alle svarte.
 - Spørreskjema til kommunestyrets medlemmer, alle 35 besvarte undersøkelsen.

KJENNETEGN VED GODE LOKALDEMOKRATI

I lokaldemokrati rapporten til KS fra juni 2010 - *Hvor godt er lokaldemokratiet?* – er det innledningsvis en teoretisk gjennomgang om lokaldemokrati og hvordan lokaldemokratiundersøkelsen er bygd opp. Presentasjon av resultatene under følger oppbyggingen i KS-rapporten som har samlet kjennetegnene ved godt lokaldemokrati i fire standarder for lokaldemokrati-kvalitet (rapporten s 9):

- **Pålitelig styre:** Preges av likebehandling, politisk redelighet, respekt for spilleregler; i sum berører spørsmålene omkring denne standarden kommunepolitikkens allmenne omdømme. Kontrollspørsmål: Har innbyggerne tillit til at de behandles likt i forhold til de kommunale beslutningsprosessene?
- **Ansvarlig styre:** Fremmer oversiktlig politikk og informerte borgere som grunnlag for borgernes kontroll med de folkevalgte. Kontrollspørsmål: Har innbyggerne tilstrekkelig informasjonsgrunnlag til å føre tilsyn med hvordan folkevalgte skjøtter sine verv?
- **Borgernært styre:** Stimulerer borgernes interesse for og engasjement i lokalpolitikken gjennom høringskanaler og debatt- og deltakelsesmuligheter. Kontrollspørsmål: Hvordan og hvor langt tas borgerne med i de kommunale beslutningsprosessene? Er det etablert kanaler for å høre og ta borgerne med i beslutningsprosessene?
- **Effektivt styre:** Folkevalgte har god styring, leverer resultater. Kontrollspørsmål: Er det ryddige forhold i den politiske styringen av administrasjonen? Leverer kommunen resultater innbyggere og folkevalgte er tilfreds med?

OM Å LESE TABELLENE

Vi gjør oppmerksom på at resultatene fra lokaldemokratiundersøkelsen er basert på en skala fra 1 (svært dårlig) til 4 (svært bra), mens innbyggerundersøkelsen er basert på en skala fra 1 (svært dårlig) til 6 (svært bra). Når resultatet i lokaldemokratiundersøkelsen er 2,5 og i innbyggerundersøkelsen 3,5, er respondentene delt omtrent på midten (dårlig – bra) i sine synspunkter. I tabellene er resultater som *merkbart* eller som i *betydelig* grad avviker fra landet/sammenlignbare kommuner, marker med grønt (positivt/kvalitet) eller rødt (negativt/utfordring).

I tabellene er det noen bokstaver som henviser til hvilken demokratidimensjon spørsmålet bidrar til å belyse; P = pålitelig styre, A = ansvarlig styre, B = borgernært styre og E = effektivt styre. Der det står en X etter spørsmålet, betyr det at tallverdien (gjennomsnittresultatet) er slik at et høyt tall er et

negativt resultat. Det er kun noen få spørsmål som er formulert slik, "normalt" er et høyt tall, et tall over landsnittet/sammenlignbare kommuner, et positivt resultat for Grimstad.

PÅLITELIG STYRE

Resultatene viser at:

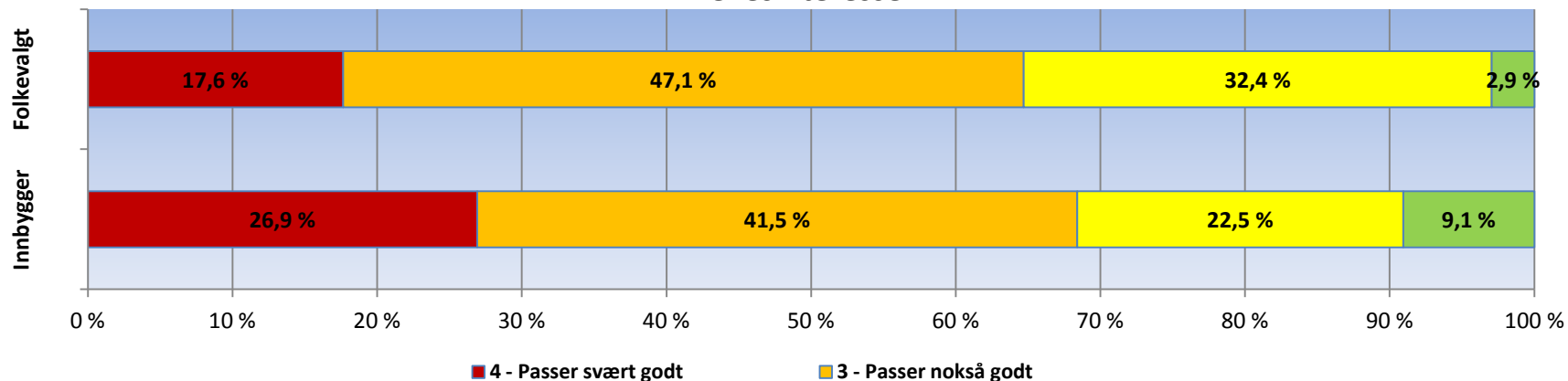
- Tilliten blant innbyggerne til at kommunen følger lover og regler og behandler like saker likt er betydelig lavere i Grimstad enn i sammenlignbare kommuner.
- Det er stor misnøye blant innbyggerne i Grimstad med hvordan de folkevalgte/kommunen følger opp det som loves. I innbyggerundersøkelsen var det dette forholdet "som gruppen som er mest misfornøyd med lokaldemokratiet er mest misfornøyd med", jfr Innbyggerundersøkelsen - analysen.
- Både innbyggerne og folkevalgte i kommunene (Norge) mener at særinteressene dominerer for mye i beslutningsprosessene. I Grimstad mener en dette i sterkere grad enn i andre kommuner.
- De folkevalgte i Grimstad opplever i liten grad at innbyggerne har respekt for de folkevalgte.

Lokaldemokratiundersøkelsen

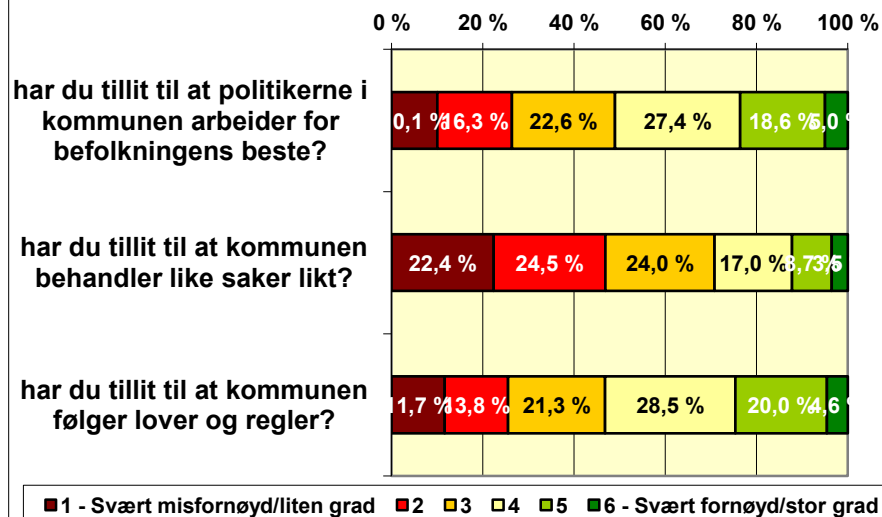
LOKALDEMOKRATIUNDERSØKELSEN (skala 1-4)	Grimstad	Store kommuner	Mellomstore kommuner	Søgne	Arendal
FOLKEVALGTE:					
27. Her i kommunen er det særinteresser som får gjennomslag, ikke innbyggernes fellesinteresser. X. P	2,8	2,4	2,5	2,8	2,8
25. Jeg opplever at velgerne har respekt for de folkevalgte. P	2	2,6	2,6	1,9	2,5
INNBYGGERE:					
6. Her i kommunen er det særinteresser som får gjennomslag, ikke innbyggernes fellesinteresser. X. P .	2,9	2,7	2,7	2,9	2,9
10. Som regel kan en stole på løftene fra politikerne her i kommunen. P	1,9	2,2	2,3	2,1	2

[illegible]

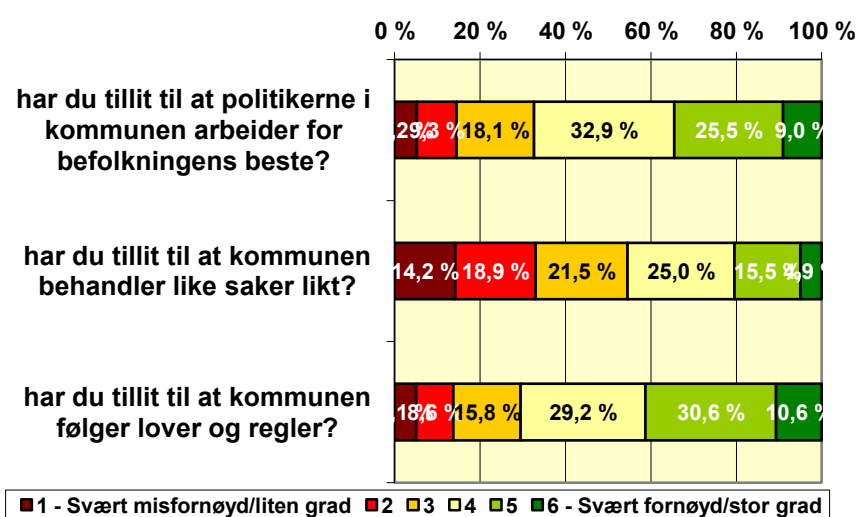
Grimstad: Her i kommunen er det særinteresser som får gjennomslag, ikke innbyggernes fellesinteresser

Grimstad: Tillit

Norge: Tillit

ANSVARLIG STYRE

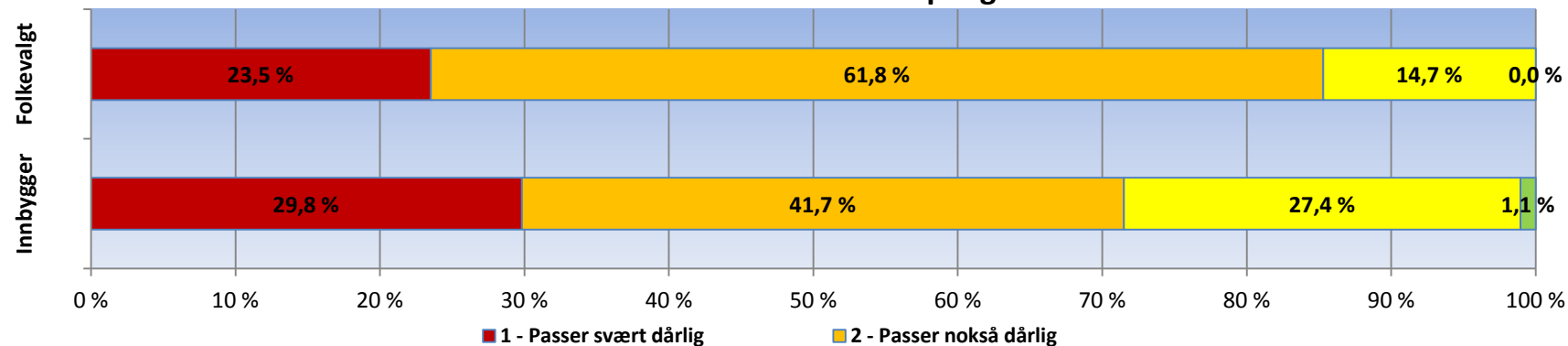
Resultatene viser at:

- Informasjon er en betydelig utfordring for Grimstad kommune, i lokaldemokratiundersøkelsen eksemplifisert med informasjon om rettigheter, informasjon om aktuelle saker som diskuteres i kommunepolitikken mv.
- De folkevalgte i Grimstad føler i mindre grad enn i sammenlignbare kommuner trivsel med folkevalgtrollen og at de gjør nytte for seg.

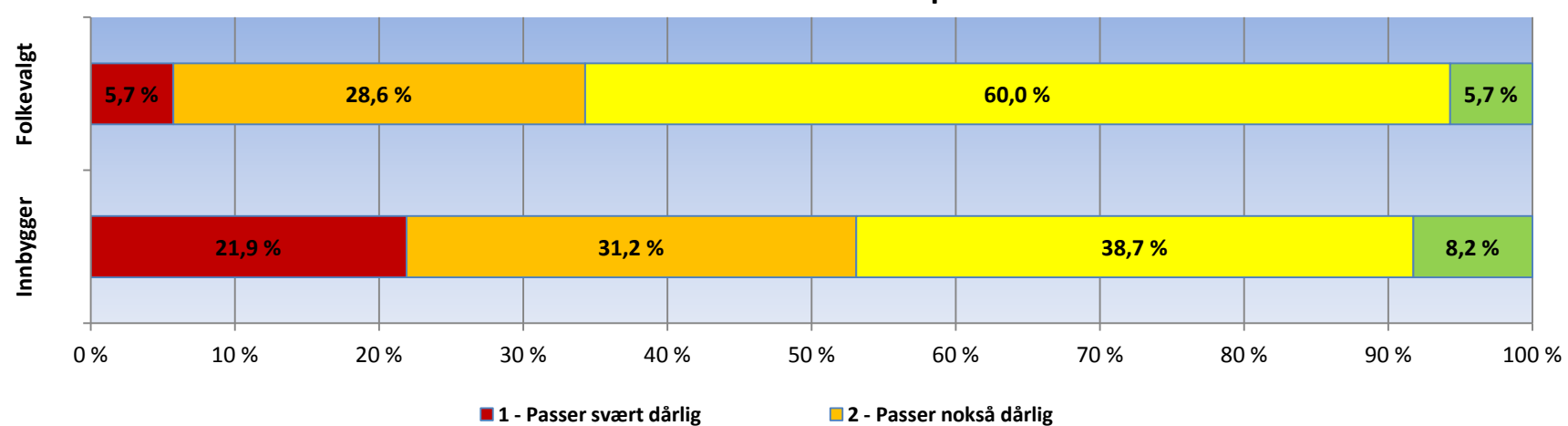
LOKALDEMOKRATIUNDERSØKELSEN (skala 1-4)	Grimstad	Store kommuner	Mellomstore kommuner	Søgne	Arendal
FOLKEVALGTE:					
5. Jeg føler at jeg får gjort nytte for meg som folkevalgt A	2,7	3	3	2,8	3
10. Alt i alt trives jeg godt med arbeidet som folkevalgt A	2,9	3,3	3,2	3,1	3,1
34. Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om hvilke rettigheter de har overfor kommunen A	2,2	2,6	2,6	2,1	2,7
35. Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om hva man får igjen for skattepengene A	1,9	2,4	2,3	2,1	2,2
INNBYGGERE:					
4. Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om aktuelle saker som diskuteres i kommunepolitikken. A	2,3	2,7	2,7	2,5	2,6
9. Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om hva man får igjen for skattepengene. A	2	2,4	2,4	2,2	2,2

INNBYGGERUNDERSØKESLEN (skala 1-6)	G	No	U	P	N	Å
Informasjonen fra kommunen/bydelen?	3,4	3,8	4,1	3,8	3,6	3,8
G=Grimstad, No=Norge, U=Ullensaker, P=Porsgrunn, N=Nesodden, Å=Ås						

Grimstad: Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om hva man får igjen for skattepengene

Grimstad: Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne med om hvilke saker som diskuteres i kommunepolitikken

BORGERNÆRT STYRE

Resultatene viser at:

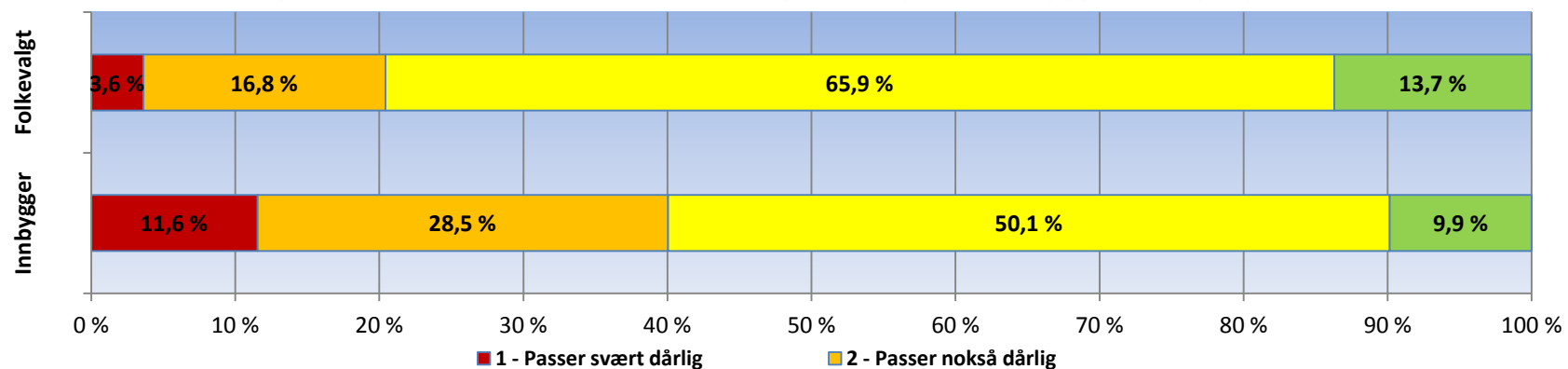
- Mens et flertall av de folkevalgte i Grimstad mener de tar hensyn til innbyggernes synspunkter, mener et klart flertall av innbyggerne at det ikke er tilfelle. Innbyggerne er betydelig mindre fornøyd med muligheten til å påvirke kommunale beslutninger enn i sammenlignbare kommuner. Innbyggerne mener de folkevalgte lytter for dårlig til innbyggernes synspunkter.
- De folkevalgte mener rutinene for å ta imot innbyggernes forslag om forbedringer i kommunal virksomhet er for dårlige.
- Innbyggerne i Grimstad mener de folkevalgte ikke er flinke nok til å begrunne sine beslutninger overfor innbyggerne. Dette kan sees i sammenheng med informasjonssynspunktene; se kapittelet om "Ansvarlig styre" (over).
- De folkevalgtes kontakt med lag og foreninger er lavere i Grimstad enn i sammenlignbare kommuner.

LOKALDEMOKRATIUNDERSØKELSEN (skala 1-4)	Grimstad	Store kommuner	Mellomstore kommuner	Søgne	Arendal
FOLKEVALGTE:					
20. I mitt arbeid som folkevalgt er jeg ukentlig i kontakt med foreninger og lag B	2,4	2,7	2,6	2,6	2,8
28. Her i kommunen er det gode rutiner for å ta i mot innbyggernes forslag om forbedringer i kommunal virksomhet B	2	2,4	2,4	2	2,3
29. Her i kommunen blir klager på tjenester behandlet på en saklig måte B	2,4	2,9	2,9	2,5	2,7
INNBYGGERE:					
5. Her i kommunen er politikerne flinke til å begrunne sine beslutninger overfor innbyggerne. B	2,1	2,4	2,4	2,2	2,2
7. Her i kommunen tar de folkevalgte hensyn til innbyggernes synspunkter. B	2,1	2,5	2,6	2,4	2,3

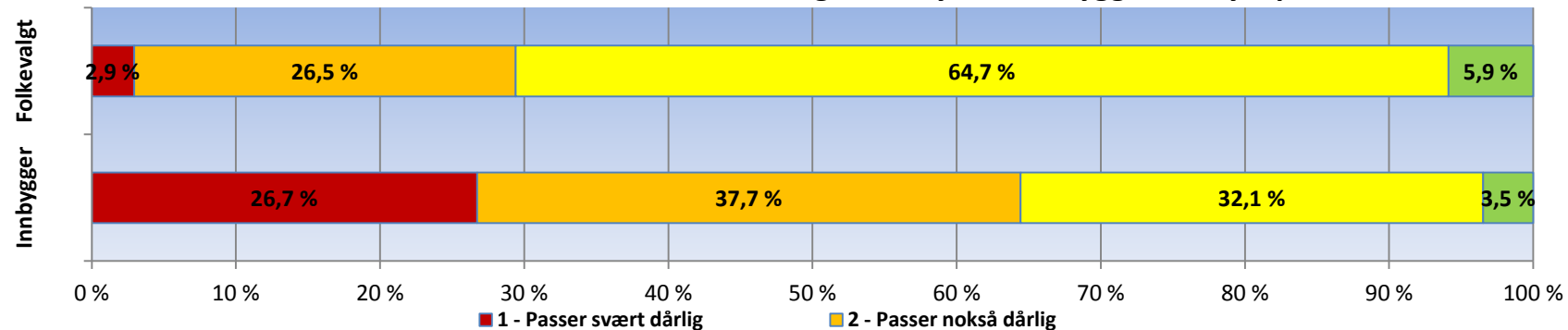
INNBYGGERUNDERSØKESLEN (skala 1-6)	G	No	U	P	N	Å
Muligheten for å påvirke kommunale beslutninger?	2,6	3,0	3,2	2,9	3,0	3,3
Hvordan folkevalgte i kommunen lytter til innbyggernes synspunkter?	2,8	3,4	3,8	3,3	3,3	3,7

G=Grimstad, No=Norge, U=Ullensaker, P=Porsgrunn, N=Nesodden, Å=Ås

Norge: Her i kommunen tar de folkevalgte hensyn til innbyggernes synspunkter

Grimstad: Her i kommunen tar de folkevalgte hensyn til innbyggernes synspunkter

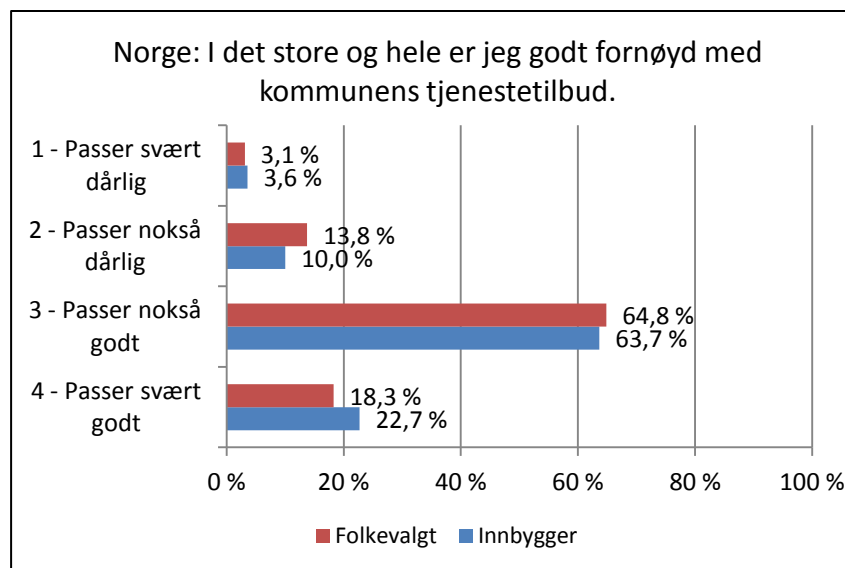
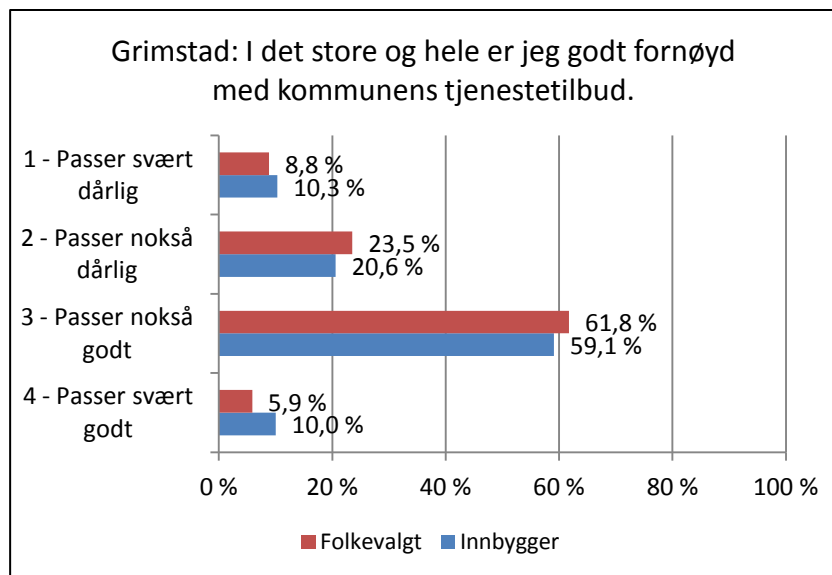
EFFEKTIVT STYRE

Resultatene viser at:

- De folkevalgte styring med administrasjonens iverksetting av vedtak fungerer betydelig dårligere i Grimstad enn i andre kommuner. De folkevalgte mener også at arbeidet i politiske organer går tregt og at administrasjonen ikke er flinke til å fange opp politiske signaler.
- De folkevalgte i Grimstad mener det er vanskelig å skaffe seg innsyn i virksomheten nedover i administrasjonen i kommunen, og de mener også administrasjonen for ofte prøver å dytte egne meninger på de folkevalgte.
- Innbyggerne i Grimstad er lite fornøyd med hvordan de folkevalgte løser lokale utfordringer.
- Et klart flertall av innbyggerne og folkevalgte er fornøyd med de kommunale tjenestene, men i Grimstad er både innbyggerne og de folkevalgte mindre fornøyd med kommunens tjenestetilbud enn i sammenlignbare kommuner.

LOKALDEMOKRATIUNDERSØKELSEN (skala 1-4)	Grimstad	Store kommuner	Mellomstore kommuner	Søgne	Arendal
FOLKEVALGTE:					
2. Arbeidet i kommunens politiske organer går for tregt. X E	2,9	2,5	2,6	3	2,7
12. Administrasjonen er flink til å fange opp politiske signaler fra de folkevalgte E	2,4	2,9	2,8	2,6	2,8
13. Det er lett å skaffe seg innsyn i virksomheten nedover i administrasjonen i kommunen E	2,1	2,4	2,5	2,1	2,2
14. Administrasjonen er for passiv, de sitter for mye og venter på politiske initiativ. X E	2,6	1,9	2	2	1,5
15. Det er klare ansvarslinjer i forholdet mellom politikk og administrasjon E	2,4	2,8	2,8	2,2	2,7
16. De folkevalgte styring med administrasjonens iverksetting av vedtak fungerer tilfredsstillende E	1,9	2,7	2,7	2,3	2,8
17. Administrasjonen prøver for ofte å dytte sine egne meninger på de folkevalgte. X E	2,8	2,5	2,4	3,1	2,6
36. Jeg er godt fornøyd med måten lokaldemokratiet fungerer på her i kommunen E	2,5	2,8	2,8	2,4	2,6
37. Jeg er i det store og hele godt fornøyd med kommunens tjenestetilbud til innbyggerne E	2,6	2,9	3	2,8	2,4
INNBYGGERE:					
1. I det store og hele er jeg godt fornøyd med kommunens tjenestetilbud. E	2,7	3	3,1	3	2,7

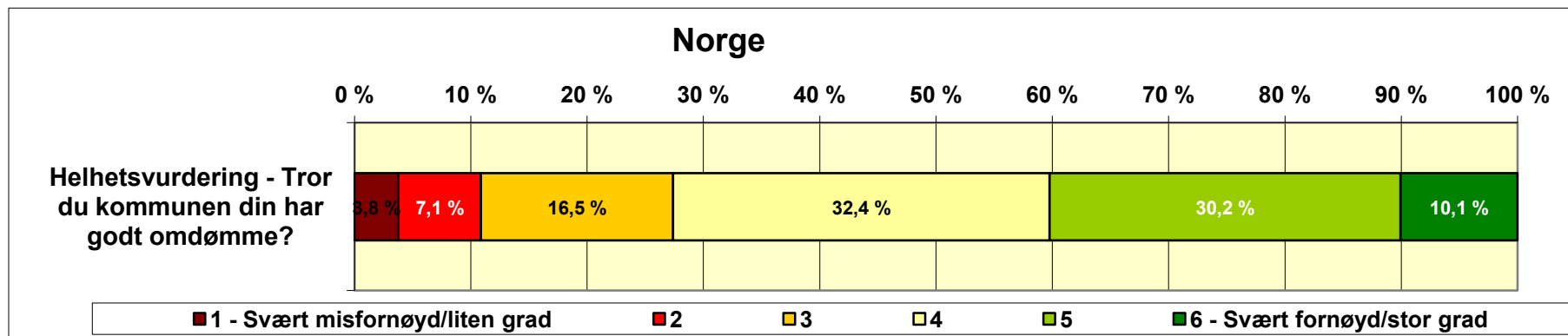
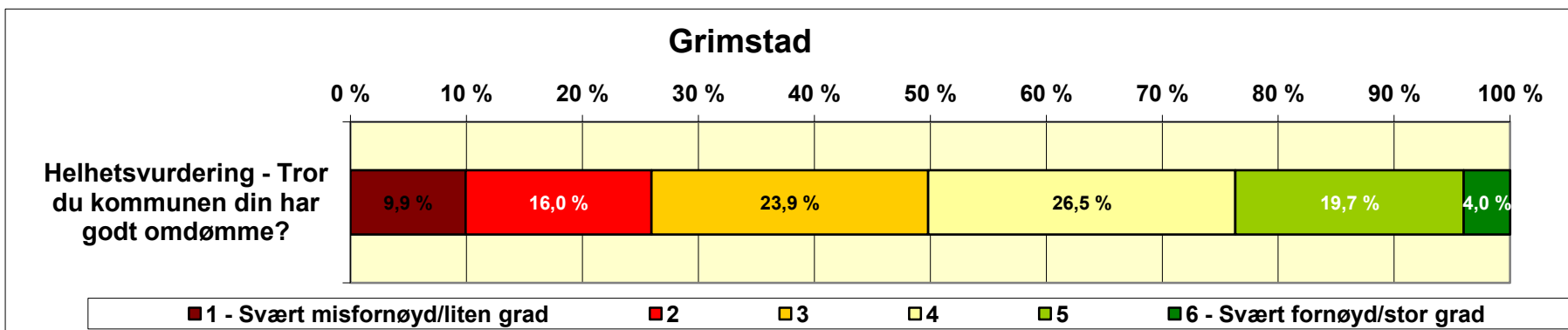
INNBYGGERUNDERSØKESLEN (skala 1-6)	G	No	U	P	N	Å
Hvordan folkevalgte i kommunen løser lokale utfordringer?	2,8	3,3	3,7	3,3	3,0	3,6
Hvor raskt du får hjelp/svar på dine spørsmål?	3,3	3,6	3,9	4,0	3,3	3,8
Har du tillit til at politikerne i kommunen arbeider for befolkningens beste?	3,4	3,9	4,1	3,8	3,7	4,2
Innbyggerundersøkelsen - kommunale tjenester:						
Serviceforhold	4,1	4,6	4,8	4,9	4,4	4,6
Internettbaserte tjenester	3,8	4,1	4,4	4,3	3,7	4,0
Hjemmehjelp	3,9	4,5	4,4	4,3	4,0	4,2
Hjemmesykepleie	4,3	4,8	4,8	4,8	4,4	5,2
Heldøgns omsorgstjeneste/sykehjem	3,8	4,5	4,8	4,6	4,7	4,9
Bibliotek/bokbuss	4,3	5,1	5,3	5,3	5,2	5,2
Alt i alt, hvor fornøyd er du med tjenestetilbudet i kommunen?	3,8	4,2	4,4	4,4	3,9	4,3
G=Grimstad, No=Norge, U=Ullensaker, P=Porsgrunn, N=Nesodden, Å=Ås						

INNBYGGERUNDERSØKELSEN: HELHETSVURDERING - KOMMUNENS OMDØMME

På hovedspørsmålet i innbyggerundersøkelsen om omdømme scorer Grimstad betydelig under landssnittet.

	G	No	U	P	N	Å
Helhetsvurdering - Tror du kommunen din har godt omdømme?	3,4	4,1	4,5	4,3	3,7	4,5
G=Grimstad, No=Norge, U=Ullensaker, P=Porsgrunn, N=Nesodden, Å=Ås						

OPPSUMMERING

Undersøkelsene belyser innbyggernes og folkevalgtes opplevelse av lokaldemokratiet i Grimstad. Årsakene, de bakenforliggende forhold som kan forklare (de dårlige) resultatene, går ikke rapporten inn på. Rapporten er imidlertid et utgangspunkt, et bakteppe, for refleksjon om årsaker og mål og tiltak for framtidige forbedringer. De åpenbare utfordringene for lokaldemokratiet i Grimstad kan oppsummeres slik:

PÅLITELIG STYRE:

- Tillitssvikt gjensidig mellom aktørene innbygger – folkevalgte – administrasjonen.
- Sviktende tillit i befolkningen til at kommunen behandler like saker likt og om lover og regler følges.
- Særinteresser får i for stor grad gjennomslag, ikke innbyggernes fellesinteresser.

ANSVARLIG STYRE

- Informasjon er en betydelig utfordring. Innbyggerne er ikke tilstrekkelig informert til å føre tilsyn med hvordan de folkevalgte skjøtter sine verv.

BORGERNÆRT STYRE

- I forhold til dette spørsmålet om de folkevalgte tar hensyn til innbyggernes synspunkter, har innbyggerne og de folkevalgte forskjellige oppfatninger. Mens et flertall av de folkevalgte i Grimstad mener de tar hensyn til innbyggernes synspunkter, mener et klart flertall av innbyggerne at det ikke er tilfelle. Misnøyen blant innbyggerne er større i Grimstad enn i sammenlignbare kommuner. Det gjelder også innbyggernes opplevelse av å kunne påvirke kommunale beslutninger.

EFFEKTIVT STYRE

- De folkevalgtes forhold til administrasjonen er betydelig dårligere i Grimstad enn i sammenlignbare kommuner. Det gjelder blant annet de folkevalgtes styring med administrasjonens iverksetting av politiske vedtak, folkevalgtes innsyn i den kommunale virksomhet, ansvarslinjene mellom politikk og administrasjon med videre.
- Både folkevalgte og innbyggerne i Grimstad er mindre fornøyd med de kommunale tjenestene enn tilsvarende i sammenlignbare kommuner.

OMDØMME

- Innbyggernes beskrivelse av kommunens omdømme er betydelig dårligere i Grimstad enn i sammenlignbare kommuner.

DEL II – NOEN PROBLEMSTILLINGER KNYTTET TIL LOKALDEMOKRATIET I GRIMSTAD

Gjensideig mangel på tillit er et vesentlig forhold ved lokaldemokratiet i Grimstad. Spørsmålet er hva som kan bidra til en framtidig tilstand hvor gjensidig tillit er en mer opplagt beskrivelse av forholdet mellom aktørene innbygger – folkevalgt – administrasjon.

Denne rapporten har ikke som intensjon å gi svar på utfordringene, men skal legge til rette for refleksjon om tilstanden ved lokaldemokratiet og tiltak som kan forbedre dette. Her er noen spørsmål til refleksjon med utgangspunkt i undersøkelsesresultatene om lokaldemokratiet i Grimstad:

- Tillitssvikten i Grimstad mellom gruppene innbyggere – folkevalgte – administrasjonen er betydelig og har trolig bygget seg opp over (lengre) tid. Hvordan kunne dette skje? Hva kan det handle om at denne negative spiralen, hvis det er en riktig beskrivelse, ikke ble brutt tidligere? Hva kan hindre at lignende utvikling skjer igjen? Hva er lærdommen?
- Innbyggerne har lav tillit til kommunens praksis mht likebehandling og overholdelse av lover og regelverk. Etterlevelse av lover, regler og sentrale forvaltningsprinsipper som likebehandling, er grunnleggende for godt kommunalt omdømme og for gjensidig tillit mellom innbyggere, folkevalgte og administrasjonen i Grimstad. Er det områder av den kommunale virksomheten som bidrar sterkere enn andre områder til innbyggernes meningsdannelse på dette området? Hvilke konkrete forbedringstiltak kan være aktuelle; på politisk- og på administrativt nivå?
- Kommunikasjonen mellom innbyggere og de folkevalgte i Grimstad kan bli bedre. Innbyggerne mener blant annet at de folkevalgte lytter for dårlig. Hva kjennetegner folkevalgte som lyttet til innbyggerne? Hvilke tiltak er tenkelige?
- Forholdet mellom de folkevalgte og administrasjonen er preget av mangel på tillitt. Hva kan de folkevalgte gjøre mer av for å bedre tillitsforholdet? Hva kan administrasjonen gjøre mer av for å bedre tillitsforholdet?
- På den ene siden mener innbyggerne at de folkevalgte ikke følger opp det de lover. På den andre siden mener de folkevalgte at innbyggerne ikke har respekt for de folkevalgte. Hvordan kan dette gjensidige mønster av mistillit brytes? Kan det settes en ny "dagsorden"?
- Ifølge lokaldemokratiundersøkelsen for Grimstad får særinteresser for mye gjennomslag i forhold til fellesinteressene. Er det ønskelig med en annen ballanse mellom særinteresser og fellesskapsinteresser i Grimstad? Eller er det greit som det er? Hvilke særinteresser kan det være snakk om? Er det

noen områder/tema som særinteressenes gjennomslag er særlig framtrædende? Er det områder/tema hvor fellesskapsinteressene i særlig grad taper?

- Informasjon til innbyggerne om den kommunale virksomhet og politiske prosesser/saker er en utfordring. På hvilke områder er det viktig å bedre den kommunale informasjonen?
- De folkevalgte mener rutiner for å ta i mot innbyggernes forslag om forbedringer i kommunale virksomheter er for dårlige. Hva er gode rutiner på dette området?

DEL III – TILTAK SOM KAN BEDRE LOKALDEMOKRATIET

Mange faktorer spiller inn på hvordan lokaldemokratiet fungerer i den enkelte kommune. Innbygger- og lokaldemokratiundersøkelsen belyser (bare) enkelte lokaldemokratiske tema.

Valg av tiltak som kan forbedre lokaldemokratiet vil være forskjellig fra kommune til kommune. Noen lokaldemokratiske ordninger følger av lov, for eksempel av kommuneloven. Andre ordninger er selvvalgte, for eksempel det å arrangere folkemøter eller som i Grimstad, at ordfører og varaordfører har faste møter åpent for alle på Sorenskrivergården.

Innbygger- og lokaldemokratiundersøkelsen i Grimstad etterlater resultater som gjør forbedringstiltak påtrengende. Det er ikke åpenbart hva som er ”riktige” tiltak. Det å finne gode tiltak krever bred prosess som kan skape legitimitet og grunnlag for samspill mellom mange slik at ordningen kan fungere godt.

Vi vil her vise til noen kilder for lokaldemokratiske tiltak:

- KS har utarbeidet en *Godt lokaldemokrati – en plattform*
<http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati/Demokrati/Godt-lokaldemokrati---ei-plattform/>
Plattformen peker på de viktigste kjennetegn ved godt lokaldemokrati.
- KS nettsted ”demokrati”; <http://www.ks.no/tema/Samfunn-og-demokrati/Demokrati/>
- Lokaldemokrati på nettstedet bedrekommune.no: <http://www.bedrekommune.no/bedrekommune/tillegg/lokaldemokrati>
- Kommunal- og regionaldepartementet, nettstedet ”valg og lokaldemokrati”: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/krd/tema/valg-og-demokrati.html?id=537969>

LITTERATUR

- Innbyggerundersøkelsen 2009:
 - <http://www.grimstad.kommune.no/PageFiles/8301/Microsoft%20Word%20-%20INNBYGGERUNDERS%c3%98KELSEN%202009-rapport%20II-I%c3%b8rdag12%20-%2020091214104424.pdf>
 - <http://www.grimstad.kommune.no/Nyheter/Innbyggerundersokelsen-20091/>
- Sluttrapport: Hvordan fungerer lokaldemokratiet? Kartlegging av innbyggernes og folkevalgtes oppfatninger. En sammenfattende rapport basert på 50 kommuner. <http://195.159.101.191/Veiledning/Sluttrapport.pdf>

VEDLEGG - RESULTATER FRA UNDERSØKELSENE

LOKALDEMOKRATIUNDERSØKELSEN - RESULTATENE

Grimstad blir sammenlignet med "Store kommuner" (over 20 000 innbyggere), Mellomstore kommuner (10 000 – 20 000 innb) og kommunene Arendal og Søgne som også har deltatt i undersøkelsen. Der resultatene for Grimstad avviker fra "Store kommuner", Grimstad kommunegruppe, er resultatene uthevet:

- Avvik på +/- 0 – 0,2 er innenfor området statistisk feilmargin eller er så lite at det ikke vektlegges her
- Avvik på +/- 0,3 -0,4 markeres med farge og er en "merkbar forskjell"; klart mer fornøyd (grønn), klart mer misfornøyd (rød)
- Avvik på +/- 0,5 og mere markeres med farge og er en "betydelige forskjell"; betydelig mer fornøyd (grønn), betydelig mer misfornøyd (rød)

Der Grimstad avviker fra Store kommuner med høyere score, er resultatet positivt, bedre enn gjennomsnittet for store kommuner. Tilsvarende er et negativt avvik, en lavere score, et negativt resultat. På noen spørsmål, merket med X, er imidlertid dette med positivt og negativt resultat snudd på hodet. På disse spørsmålene (merket X) er det positivt å ha en lavere score (mer fornøyd), ellers (når spørsmålene ikke er merket med X) er høyere score et positivt resultat for Grimstad. Grimstad kommune har nylig endret status fra Mellomstor- til Stor kommune. Siden Grimstadnettopp har gått over fra "mellomstor-" til "stor kommune", er resultatene for både Mellomstore og Store kommuner tatt med i tabellene under. I tabellene er det også noen bokstaver som henviser til hvilken demokratidimensjon spørsmålet bidrar til å belyse; P = pålitelig styre, A = ansvarlig styre, B = borgernært styre og E = effektivt styre. Se eget kapittel om demokratidimensjonene i kapittel 2 (over).

LOKALDEMOKRATIUNDERSØKELSEN					
OM ARBEIDET SOM FOLKEVALGT	Grimstad	Store kommuner	Mellomstore kommuner	Søgne	Arendal
1. Det er klare partipolitiske skillelinjer i kommunepolitikken. A	3,3	3,2	2,9	3,2	2,9
2. Arbeidet i kommunens politiske organer går for tregt. X E	2,9	2,5	2,6	3	2,7
3. Jeg synes min rolle som folkevalgt er klar A	3,3	3,4	3,3	3,3	3,4
4. De viktige beslutningene her i kommunen fattes i andre politiske organer enn kommunestyret. X A	2,4	2,6	2,4	2,9	2,5
5. Jeg føler at jeg får gjort nytte for meg som folkevalgt A	2,7	3	3	2,8	3
6. Kommunepolitikken er veldig sektororientert. X A	2,8	2,7	2,5	2,8	2,8
7. Det spiller liten rolle for kommunens politikk hvilke partier som sitter ved makten. X. A	1,8	1,5	1,8	2	1,7
8. Jeg synes det er for lite anledning til å markere eget parti. X A	2,1	2,1	2,1	2,5	2,2
9. Statens detaljstyring av kommunen uthuler rollen som folkevalgt. X A	3,1	2,9	2,9	3	3,1

Kommentar: På dette området er det på tre spørsmål en merkbar forskjell mellom Store og Mellomstore kommuner; på spørsmål 1 om partipolitiske skillelinjer og spørsmål 7 om det spiller noen rolle hvilket parti som sitter ved makten. Resultatene for Grimstad tyder på noe sterkere politiske skillelinjer her enn i mange andre kommuner. Grimstadpolitikkerne mener at arbeidet i kommunens politiske organer går tregt.

LOKALDEMOKRATIUNDERSØKELSEN					
FORHOLDET TIL ADMINISTRASJONEN (FOR FOLKEVALGTE)	Grimstad	Store kommuner	Mellomstore kommuner	Søgne	Arendal
12. Administrasjonen er flink til å fange opp politiske signaler fra de folkevalgte E	2,4	2,9	2,8	2,6	2,8
13. Det er lett å skaffe seg innsyn i virksomheten nedover i administrasjonen i kommunen E	2,1	2,4	2,5	2,1	2,2
14. Administrasjonen er for passiv, de sitter for mye og venter på politiske initiativ. X E	2,6	1,9	2	2	1,5
15. Det er klare ansvarslinjer i forholdet mellom politikk og administrasjon E	2,4	2,8	2,8	2,2	2,7
16. De folkevalgtes styring med administrasjonens iverksetting av vedtak fungerer tilfredsstillende E	1,9	2,7	2,7	2,3	2,8
17. Administrasjonen prøver for ofte å dytte sine egne meninger på de folkevalgte. X E	2,8	2,5	2,4	3,1	2,6
18. Opprettelse av kommunale selskaper har gjort det lettere for oss folkevalgte å styre virksomheten i kommunen E	2,4	2,3	2,1	1,9	2,8

Kommentar: På temaet *de folkevalgtes forhold til administrasjonen* er det lite forskjell i besvarelsen mellom Store- og Mellomstore kommuner. Med unntak av spørsmålet om kommunale selskaper, er de folkevalgte i Grimstad mer misfornøyd med administrasjonen enn hva som er vanlig i andre kommuner. På tre områder er misnøyen betydelig. De folkevalgte mener administrasjonen er for passiv, "de sitter for mye og venter på politiske initiativ" og er ikke flinke (nok) til å fange opp politiske signaler fra de folkevalgte. De folkevalgtes styring med administrasjonens iverksetting av vedtak fungerer svakt i Grimstad.

LOKALDEMOKRATIUNDERSØKELSEN					
FORHOLDET TIL LOKALSAMFUNNET (FOLKEVALGTE)	Grimstad	Store kommuner	Mellomstore kommuner	Søgne	Arendal
19. I mitt arbeid som folkevalgt er jeg ukentlig i kontakt med enkeltinnbyggere B	3	3,2	3,2	3,6	3,2
20. I mitt arbeid som folkevalgt er jeg ukentlig i kontakt med foreninger og lag B	2,4	2,7	2,6	2,6	2,8
21. I mitt arbeid som folkevalgt er jeg ukentlig i kontakt med næringsliv B	2,2	2,4	2,4	2,8	2,5
22. I mitt arbeid som folkevalgt er jeg ukentlig i kontakt med media B	2,2	2,4	2,1	2,4	2,6
23. Medienes dekning av de folkevalgtes arbeid er for ensidig negativ. X B	2,6	2,6	2,6	2,7	2,6
24. Det er stor interesse for kommunepolitikken blant innbyggerne B	2,7	2,5	2,5	2,5	2,4
25. Jeg opplever at velgerne har respekt for de folkevalgte. P	2	2,6	2,6	1,9	2,5
26. Folk flest er seg meget bevisst hvilke rettigheter de har overfor kommunen B	2,7	2,7	2,8	2,7	2,6

Kommentar: Det er stor grad av samsvar i resultatene mellom Store og Mellomstore kommuner, unntaket er de folkevalgtes grad av mediekontakt. De folkevalgte i Grimstad opplever ikke at velgerne har respekt for de folkevalgte. Denne opplevelsen er betydelig sterkere blant folkevalgte i Grimstad enn folkevalgte i sammenlignbare kommuner. De folkevalgte i Grimstad har også noe mindre kontakt med lag og organisasjoner og næringsliv enn folkevalgte i sammenlignbare kommuner.

LOKALDEMOKRATIUNDERSØKELSEN					
HVORDAN FUNGERER KOMMUNEN (FOLKEVALGTE)	Grimstad	Store kommuner	Mellomstore kommuner	Søgne	Arendal
27. Her i kommunen er det særinteresser som får gjennomslag, ikke innbyggernes fellesinteresser. X. P	2,8	2,4	2,5	2,8	2,8
28. Her i kommunen er det gode rutiner for å ta i mot innbyggernes forslag om forbedringer i kommunal virksomhet B	2	2,4	2,4	2	2,3
29. Her i kommunen blir klager på tjenester behandlet på en saklig måte B	2,4	2,9	2,9	2,5	2,7
30. Her i kommunen involverer kommunen innbyggerne i forsøk på å finne løsninger på lokale problemer B	2,4	2,6	2,6	2,2	2,4
31. Her i kommunen tar de folkevalgte hensyn til innbyggernes synspunkter B	2,7	2,9	2,9	2,7	2,8
32. De som har gode personlige forbindelser i kommunen, får lettere ivare tatt sine interesser. X. P	2,9	2,8	2,7	3,1	2,8
33. Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne med om hvilke saker som diskuteres i kommunepolitikken A	2,7	2,7	2,6	2,3	2,8
34. Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om hvilke rettigheter de har overfor kommunen A	2,2	2,6	2,6	2,1	2,7
35. Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om hva man får igjen for skattepengene A	1,9	2,4	2,3	2,1	2,2
36. Jeg er godt fornøyd med måten lokaldemokratiet fungerer på her i kommunen E	2,5	2,8	2,8	2,4	2,6
37. Jeg er i det store og hele godt fornøyd med kommunens tjenestetilbud til innbyggerne E	2,6	2,9	3	2,8	2,4

Kommentar: Det er ingen nevneverdige forskjeller i resultatene mellom Store- og Mellomstore kommuner. Grimstad har et negativt avvik i forhold til Store kommuner på 7 av 11 spørsmål, for Søgne del 9 av 11 spørsmål. Med unntak for ett spørsmål (informasjon: "... får igjen for skattepengene"), er avvikene ikke betydelige, men samlet er resultatene for Grimstad svake.

LOKALDEMOKRATIUNDERSØKELSEN					
INNBYGGERSPØRSMÅL	Grimstad	Store kommuner	Mellomstore kommuner	Søgne	Arendal
1. I det store og hele er jeg godt fornøyd med kommunens tjenestetilbud. E	2,7	3	3,1	3	2,7
2. Lokaldemokrati er ikke så viktig, bare de offentlige tjenestene blir opprettholdt. E	2,1	2,3	2,4	2,3	2,3
3. Jeg er godt fornøyd med mulighetene jeg har til å påvirke kommunale beslutninger som engasjerer meg. B	2,1	2,3	2,4	2,2	2,1
4. Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om aktuelle saker som diskuteres i kommunepolitikken. A	2,3	2,7	2,7	2,5	2,6
5. Her i kommunen er politikerne flinke til å begrunne sine beslutninger overfor innbyggerne. B	2,1	2,4	2,4	2,2	2,2
6. Her i kommunen er det særinteresser som får gjennomslag, ikke innbyggernes fellesinteresser. X. P.	2,9	2,7	2,7	2,9	2,9
7. Her i kommunen tar de folkevalgte hensyn til innbyggernes synspunkter. B	2,1	2,5	2,6	2,4	2,3
8. Her i kommunen misbruker ikke de folkevalgte sin makt til personlig fordel. P	2,7	2,8	2,9	2,7	2,7
9. Kommunen gjør en god jobb med å informere innbyggerne om hva man får igjen for skattepengene. A	2	2,4	2,4	2,2	2,2
10. Som regel kan en stole på løftene fra politikerne her i kommunen. P	1,9	2,2	2,3	2,1	2
11. Det spiller ingen rolle for kommunens politikk hvilke partier som sitter ved makten. X. A.	2,4	2,3	2,5	2,3	2,5
P= pålitelig styre, A= ansvarlig styre, B= borgernært styre, E= effektivt styre					

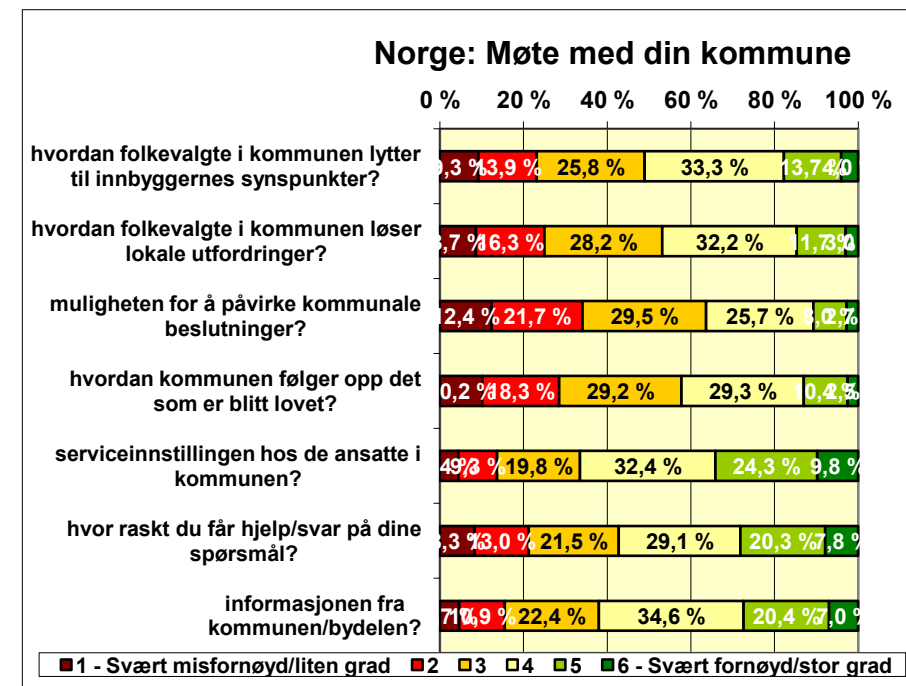
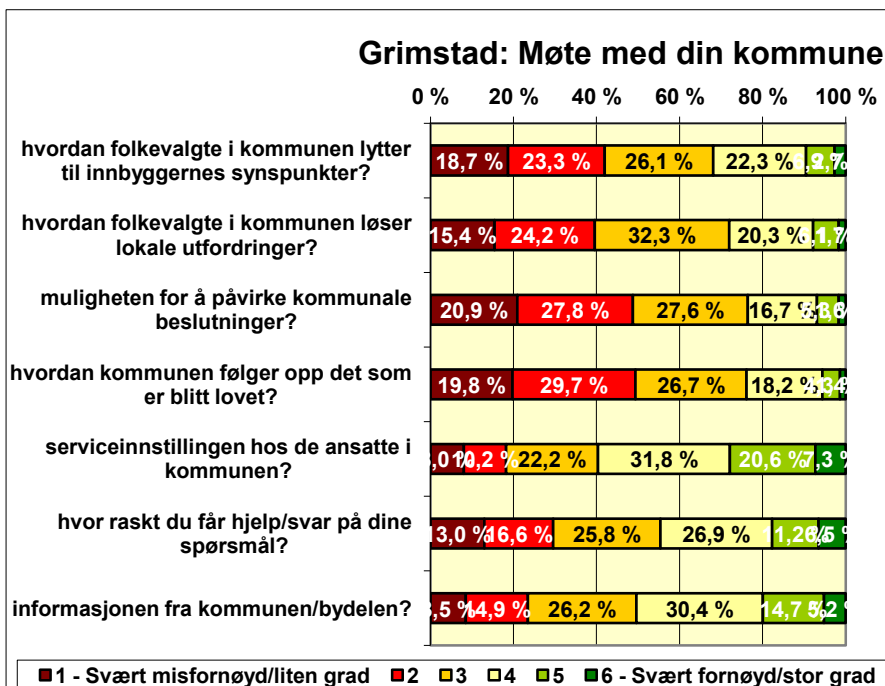
Kommentar: I innbyggernes tilbakemeldinger er det små variasjoner mellom Store - og Mellomstore kommuner. Med unntak for spørsmål 1, kommunens tjenestetilbud (Arendal), avviker ikke kommunene Arendal og Søgne fra sine sammenlignbare kommuner. Grimstad kommune avviker imidlertid negativt på 6 av 11 spørsmål. Det gjelder "tjenestetilbud", "informasjon", "begrunnelser", "å ta hensyn til innbyggernes synspunkter" og om en "kan stole på løftene fra politikerne".

INNBYGGERUNDERSØKELSEN: MØTE MED KOMMUNEN

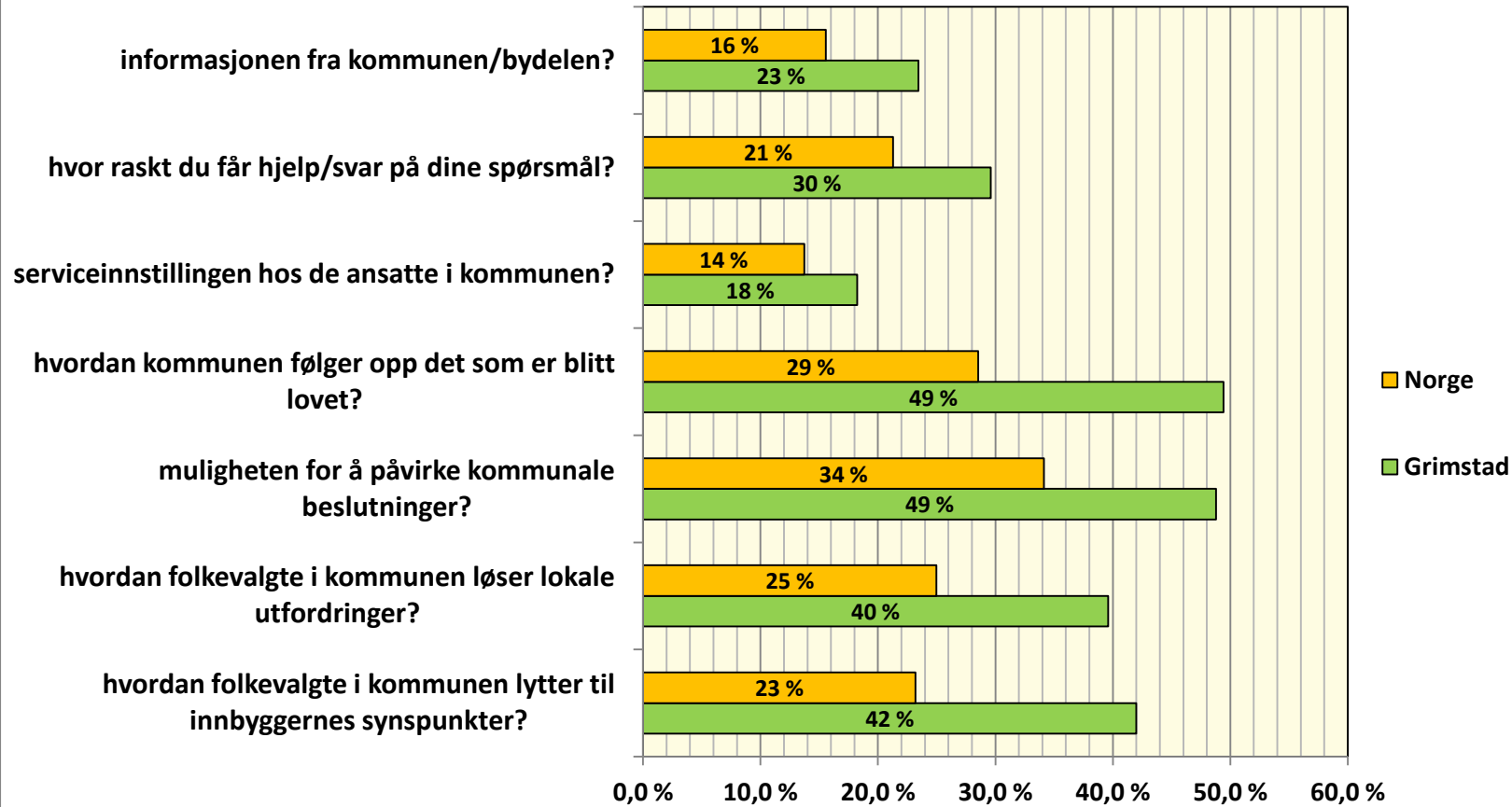
	G	No	U	P	N	Å
Hvordan folkevalgte i kommunen lytter til innbyggernes synspunkter? (15 %)	2,8	3,4	3,8	3,3	3,3	3,7
Hvordan folkevalgte i kommunen løser lokale utfordringer?	2,8	3,3	3,7	3,3	3,0	3,6
Muligheten for å påvirke kommunale beslutninger? (20 %)	2,6	3,0	3,2	2,9	3,0	3,3
Hvordan kommunen følger opp det som er blitt lovet? (17 %)	2,6	3,2	3,5	3,2	3,0	3,5
Serviceinnstillingen hos de ansatte i kommunen? (17 %)	3,7	3,9	4,1	4,1	3,7	3,9
Hvor raskt du får hjelp/svar på dine spørsmål? (28 %)	3,3	3,6	3,9	4,0	3,3	3,8
Informasjonen fra kommunen/bydelen?	3,4	3,8	4,1	3,8	3,6	3,8

Spørsmålene under dette temaet er knyttet til demokrati, tillit og innbyggernes forhold til kommunens administrasjon. Resultatene for Grimstad avviker betydelig fra landet og de andre kommunene, og andelen misfornøyde er høy i Grimstad. Se også neste side.

”Vet ikke” andelen på spørsmålene under denne dimensjonen er for Grimstad 13-27 prosent. Det kan være grunn til å anta at andelen ”vet ikke” blant annet gjenspeiler den del av befolkningen som er mindre opptatt av politikk. For spørsmålet om ”raskt svar”, er det sannsynlig at en del av befolkningen ikke har hatt en slik befatning med kommunen det siste året at det gir grunnlag for å besvare spørsmålet. Bakgrunnsdataene viser at kommunene med de svakeste resultatene har lavest andel ”vet ikke”.

Andelen innbyggere med sterk misnøye (svart 1 eller 2)

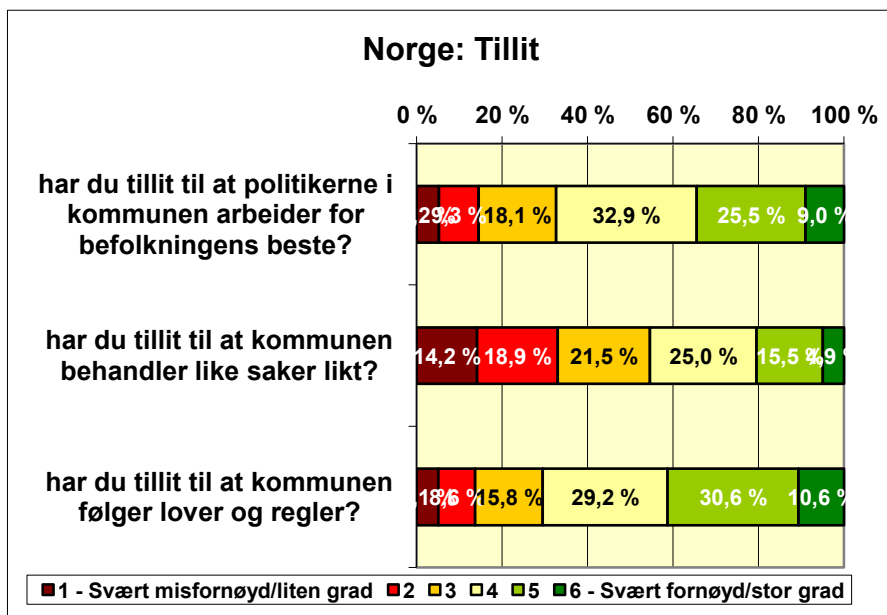
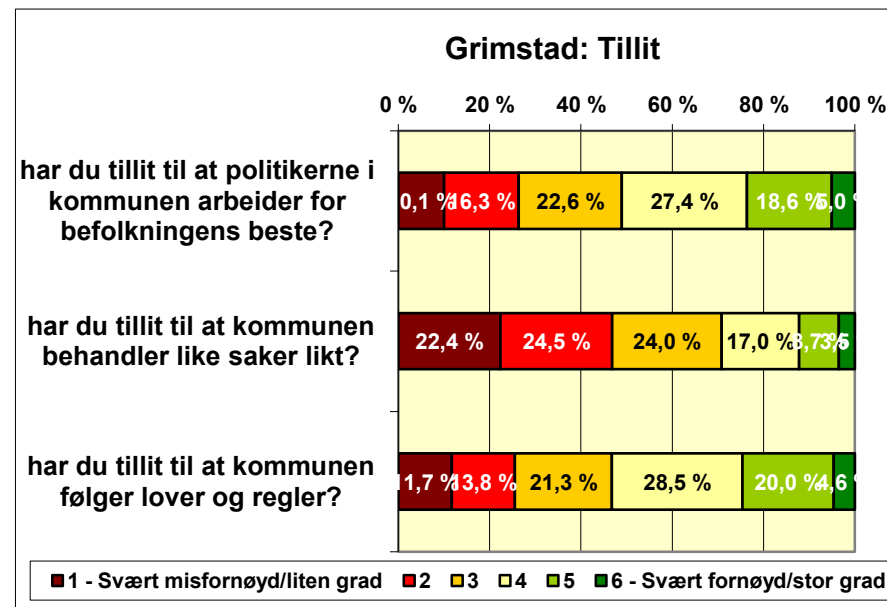

INNBYGGERUNDERSØKELSEN: TILLIT

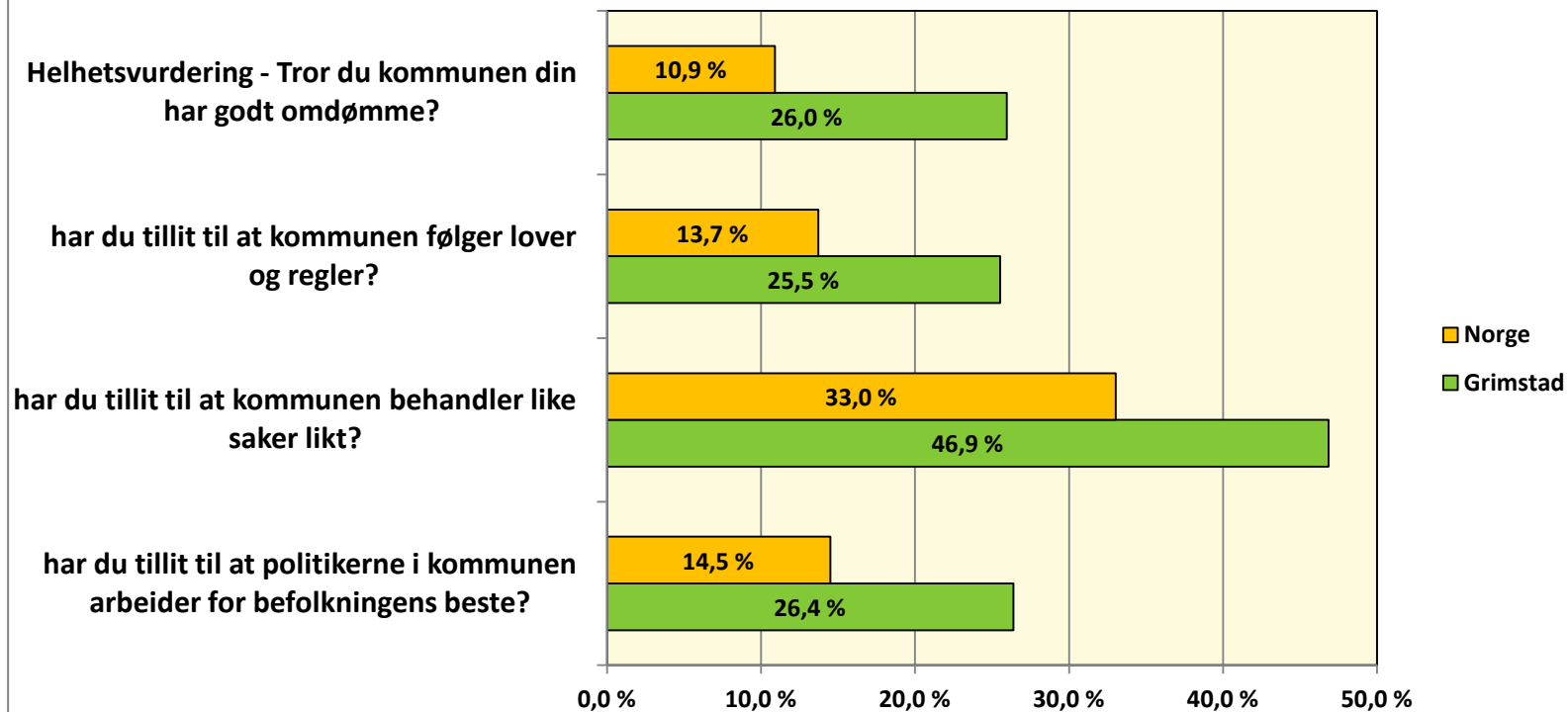
Også på dette temaet er resultatene for Grimstad betydelig lavere enn for de resultatene sammenlignes med. Resultatene rammer både det politiske og administrative system. Over 70 % av innbyggerne i Grimstad har lite tillit til at "kommunen behandler like saker likt".

Det er relativt lite "vet ikke" svar på spørsmålene (7-8 %).

	G	No	U	P	N	Å
Har du tillit til at politikerne i kommunen arbeider for befolkningens beste?	3,4	3,9	4,1	3,8	3,7	4,2
Har du tillit til at kommunen behandler like saker likt?	2,8	3,2	3,6	3,5	3,0	3,7
Har du tillit til at kommunen følger lover og regler?	3,5	4,0	4,3	4,2	3,8	4,4
G=Grimstad, No=Norge, U=Ullensaker, P=Porsgrunn, N=Nesodden, Å=Ås						

Tillit; andelen innbyggere med sterk misnøye (svart 1 eller 2)

FRA INNBYGGERUNDERSØKELSEN – ANALYSEN <http://www.grimstad.kommune.no/Nyheter/Innbyggerundersokelsen-20091/>

(s 3):

Det er først og fremst lokaldemokratiet innbyggerne i Grimstad kommune er minst fornøyd med. Det er fem forhold som scorer spesielt lavt og hvor flertallet av innbyggerne er mer misfornøyd enn de er fornøyd. Dette gjelder innbyggernes tillit til at kommunen behandler like saker likt, muligheten til å påvirke kommunale beslutninger, hvordan kommunen følger opp det som er lovet, hvordan folkevalgte lytter til innbyggernes synspunkter og hvordan folkevalgte i kommunen løser lokale utfordringer. Det er i forhold til likebehandling flest innbyggere er svært kritiske til kommunen. Det er også i forhold til likebehandling flest totalt sett er mest misfornøyd. De negative avvikene som kom til syne i rapport 1 vedrørende lokaldemokratiet kan således knyttes til misnøye i Grimstad kommune, og ikke bare tilskrives at innbyggere i andre kommuner er relativt sett mer fornøyd med sine politikere og kommunen. Om lag 20 prosent av innbyggerne kan sies å være svært misfornøyd med lokaldemokratiet. Denne gruppen er også gjennomgående mer misfornøyd med de fleste variablene som inngår i undersøkelsen. Denne gruppen kjennetegnes ved at de har lang botid i Grimstad kommune, noe lavere utdanning, har benyttet seg av en rekke kommunale tjenester og har engasjert seg i politiske saker i løpet av de siste to årene.

(s 8 og 9):

I tabell 3.1(under) kan vi se hvilke ti forhold innbyggerne i Grimstad kommune er minst fornøyd med i egen kommune i rangert rekkefølge. Seks av forholdene scorer lavere enn 3 i gjennomsnitt og må anses som spesielt urovekkende. Fem av disse forholdene relaterer seg til ulike dimensjoner av lokaldemokratiet, mens det siste forholdet relaterer seg til et levekårsspørsmål, nemlig hvor fornøyd innbyggerne er med kommunens hjelp til personer i vanskelige livssituasjoner. Til sammen tegner dette et bilde av at Grimstad kommune har spesielle utfordringer knyttet til lokaldemokratiet samt enkelte levekårsutfordringer.

Tabell 3.1 De ti variablene som innbyggerne i Grimstad kommune er minst fornøyd med i rangert rekkefølge. N=634 Variabel	Gjennomsnittsverdi (mean)*
Muligheten til å påvirke kommunale beslutninger	2,62
Hvordan kommunen følger opp det som er lovet	2,62
Har du tillit til at kommunen behandler like saker likt	2,76
Hvordan folkevalgte i kommunen løser lokale utfordringer	2,83
Hvordan folkevalgte i kommunen lytter til innbyggernes synspunkter	2,83
Kommunens hjelp til personer i vanskelige livssituasjoner	2,91
Kollektivtilbud innen kommunen	3,10
Tomt	3,17
Hvor raskt du får hjelp/svar på dine spørsmål	3,26
Kommunen som bosted for eldre	3,36

